СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 127. Джерзи Сиri, Н. Дж., середа, 3. червня 1931. VOL. XXXIX. No. 127. Jerse City, N. J., Wednesday, June 3, 1931. THREE CENTS.

КАНАДА ПІДВИЩУЄ МИТА НА АМЕРИКАНСЬКІ ТОВАРИ

ОТАВА. — Премієр Бенет виголосив у палаті послів буджетову промову, в якій зазначив, що в останнім році державні приходи зменшились, а видатки зросли. В той спосіб повстав буджетовий дефіцит, який виносить 75,244.973 долярів.

Щоби покрити дефіцит, прийдеться піднести податки, а крім того підвищити тарифу на чужинецькі товари. Премієр зазначив, що тарифа буде підвищена тільки на деякі товари, але з проєкту виходить, що вона є загальною і торкається головно товарів, які досі спроваджувано зі Злучених Держав. Найбільше оподаткованими будуть автомобілі, нафта й вуголь.

Крім того предложено парляментови ріжні проєкти допомоги канадійським фармерам.

В ОБОРОНІ СВОБОДИ ПРЕСИ.

ВАШИНҐТОН. — Суприм Корт заявився більшістю голосів проти пресових законів стейту Мінесота, ухвалених 1925 року, як тих, що нарушують свободу преси і права, заґарантовані конституцією.

Рішення запало наслідком відклику, який вніс Дж. М. Нір, видавець „Сатрдей Прес" у Міннеаполис, Мінн., проти рішень двох нижчих судів, які зарядили инджонкшен проти „Сатрдей Прес" за те, що вона виступила з обвинуваченнями проти поодиноких міських урядовців, управи міста, мейора й инших урядових осіб, закидаючи їм ріжні надужиття і нездібність у виконуванню держаних ними урядів.

Чарлз Гюз, президент Суприм Корту, підчеркнув, що коли хто обвинувачує урядовця в хабарництві, бутлеґерстві чи рекетірстві, то пошкодований має можність доходити свого права при помочі ріжних законів, а той, хто обвинувачує, має право доказу.

ФОЛ ГОТОВ ІТИ ДО ВЯЗНИЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Суприм Корт відкинув апеляцію Алберта Фола, бувшого секретаря внутрішних справ, засудженого за хабарництво при винаймі нафтових державних піль на грошеву кару в сумі $100,000 і на рік вязничної кари.

Дочка Фола зімліла, як почула отсе остаточне рішення. Оборона буде старатися звільнити Фола від вязниці дорогою уласкавлення з боку суду чи президента держави. Кажуть, що це вдасться, бо Фол є старою і схорованою людиною.

ДЕРЖАВНІ БОНДИ РОЗКУПЛЕНО В ОДНУ МИТЬ.

ВАШИНҐТОН. — Як тільки державна каса оголосила новий випуск державних бондів на суму $800,000,000, зголосилося стільки субскрибентів, що треба би видати 4 рази більше таких бондів, щоби всіх задоволити.

ПРЕЗБИТЕРІЯНИ ЖУРЯТЬСЯ РОЗВОДАМИ.

ПИТСБУРҐ. — На зборах „Презбитеріел Дженерал Есембли" вислухано звіту в справі супруж, розводів і поновних супруж. Референти домагалися як найбільших загострень розводів і виступили з дуже гострою критикою Галивуда, Невади, преси і театрів рухомих образів, які пособляють розводам.

РАДИТЬ ДБАТИ ЗА ЄВАНГЕЛІЮ.

НЮ ГЕЙВЕН (Конетикот). — о. д-р Семюел Трекслер, президент Лютеранського Синоду, каже, що Америка потребує тепер новочасного Мойсея, котрий вивів би її зі стану економічної депресії. Трекслер складає частину вини за теперішній розклад громадянства на церкву. Він каже, що церква змодернізувалася, має гарні доми з найкращими модерними урядженнями, але зате вона менше дбає за свій властивий бизнес, себто за вщіплення тих правд, що є в евангелії.

ГУВЕР І ВАШИНҐТОН.

НЮ ЙОРК. — Конґресмен Лорінґ М. Блек з Бруклина, критикуючи промову Гувера, виголошену на Меморіял Дей у Велей Фордж, заявив, що Вилсон підніс був американський нарід до вершин, а Гувер кидає його в пропасть.

Блек каже, що президент виголосив дуже гарну промову, але на словах. Гувер порівняв теперішні часи з тими, які були за часів Вашинґтона. Але, каже Блек, є між ними та велика ріжниця, що Гувер не є Вашинґтоном, бо Вашинґтон був конструктивним інжиніром, а Гувер є деструктивним. За Вашинґтона Англія загнала нарід до нещастя, а тепер, каже Блек, заганяє його вашинґтонська адміністрація, яка є причиною депресії. А наконець, говорив Блек, Вашинґтон переборов лихо, бо боротьбою знайшов собі вихід з Велей Фордж, а для Гувера лишається тепер тільки один вихід: резиґнувати.

В МЕКСИКУ ВИСТУПАЮТЬ ПРОТИ ЖИДІВ.

МЕКСИКО СИТІ. — Місто було свідком противидівської демонстрації, в якій взяло участь понад 15,000 людей. Був це протест проти жидівських купців. Несли таблиці, на яких було повно ріжних написів, звернених проти Жидів.

УКРАЇНЕЦЬ ЖЕРТВА САМОГУБСТВА ЧИ ВБИЙСТВА?

У середу, 27. травня, в ночі, Моров, форман прасувальні підприємства Онондаґа Кеп Ко. в Сиракюз, Н. Й., найшов тіло робітника Михайла Савки. Моров сейчас вибіг на вулицю та покликав полісмена. Найшовши його, він повів полісмена на 4-тий поверх фабрики, оповідаючи полісменови, що в хвилі, коли він увійшов на четвертий поверх, де найдено тіло, він застав там теж колишнього робітника Пісецького. Сей держав тіло немов би на кріслі, а коли Моров увійшов у кімнату, Пісецький пустив тіло та сейчас утік з кімнати. Поліція найшла його на третому поверсі, де він ховався.

Поліція не дуже то вірить у те, що Савка повісився самий. На її думку проти можливости самогубства промовляє те, що шнурок, на якому тіло було завішене, був заслабий, щоби вдержати тіло; поліція думає, що під тягаром тіла він був би урвався, заки чоловік погиб. Поліція й прокураторія виходять, видно, з заложення, що Савка впав жертвою убийства та що вбийник, щоби закрити свій злочин, зробив так, немовби Савка сам повісився. Думку поліції й прокураторії мало би піддержувати те, що в домі найдено ґумову руру, якою, як вони кажуть, убийник міг вдарити по голові Савку, щоби сей утратив притомність. Кромі сього найдено в кімнаті фляшку муншайну, якого вбийник теж уживав, щоби довести Савку до безпритомности. За самогубство промовляє те, що в кишені Савки найдено куски шнура, але й се могло бути підставлене.

Підчас допиту Пісецького поліцією показалося, що він був колись робітником у шапковій фабриці, але від двох літ в ній не робив. Поліція тоді питала його, що він робив у фабриці. Пісецький поясняв, що він прийшов шукати за відкиненими скринками, якими він топив собі у печи. Він перечив, що він мав бути на четвертому поверсі, як се говорив Моров.

Моров говорив теж, що Пісецького відправлено яких два роки тому. Від того часу він нераз відвідував фабрику, домагаючися назад свого джабу. Від якогось часу він став напастувати Савку, кажучи, що через нього він стратив джаб і Савка йому повинен помогти. Поліція його задержала.

Савка оставив жінку, матір і сестру. Він Українець з роду, а Пісецький Поляк.

СТРАЙК ШОФЕРІВ.

В Ріо де Жанейро застрайкували шофери з причини дорогої газоліни. Вони, щоб ніхто не важився їхати самоходами, кидали по вулицях скло, щоб псулись колеса. Прийшло навіть до стрілів між поліцією і шоферами. І в тому часі страйку шоферів в Ріо перший раз бачили, як в електричному возі везено домовину з небіщиком і їхали враз гості похоронні. Таксамо весільні дружини їхали до костелів електричними возами. В Ріо тоді не курсував ні один самохід.

МАТЕРИНСЬКЕ СЕРЦЕ.

У віденській лічниці помер дволітній синок Венцеля Смерта. Мати дитини попала в таку розпуку, що отруїлась і нещасний Смерт мусів похоронити не лиш сина, але і свою дружину.

THE LEAGUE OF NATIONS COUNCIL PUTS OFF CONSIDERATON OF POLISH ATROCITIES IN UKRAINE.

Communiqué to the Press of the Minorities Committee about Ukrainian petitions.

A certain number of petitions concerning the situation of the Ukrainian minority in Poland, in particular one from the Ukrainian deputies and senators, are being examined by a Minorities Committee presided over by the Representative of Great Britain and of which the Representatives of Italy and Norway are members. The grave questions dealt with in the petitions have formed the subject of detailed examination by the Committee during the meetings which it held at Geneva during the Council Session in January and in London in April. This examination has convinced the Committee that a solution of this question can only be found by a careful examination of the different factors involved. For this reason, and in order to be sure of appreciating the significance and scope of all the elements of the question submitted to it, the Committee has considered it desirable up till now to refrain from taking any decision on the substance of the matter.

The Committee held meetings on the 21st and 22nd of May. During these meetings it took note of certain information communicated to to it by the Representative of Poland according to which the Polish Government contemplated the possibility of reaching certain arrangements in order to liquidate the complaints set forth in the petitions in question. From the begining of its examination the Committee has had the very clear impression that this matter would best be solved by an internal settlement being reached. In order not to preclude such a possibility, and in view of the information communicated to it by the Representative of Poland, the Committee considered that the proper course would be to resume its examination at a later meeting. The Committee earnestly trusts that the attitude taken by he Polish Government will meet with such a response on the part of the minority as may lead to a friendly settlement of the difficulty. The Committee considers such cooperation essential in order to obtain a pacification and good relations between the two elements of the population.

НАСЛІДКИ СТРАШНИХ СПЕК.

У північних провінціях Бразилії, як подають журнали, головно в Параібі, Сеара, Пара, панують дальші спеки. Товариство комерсіяльне в Параібі відозвою до міністерства просить о поміч, ратунок бідним, що з причини спеки не мають з чого і як жити. По звітам слідно, що число бідних велике, що їм ні звідки ратуватись утечею, бо в них є родини. Федеральний уряд знов підпоможе зубожіле до крайности населення.

АРЕШТИ ГРУЗИНІВ.

Берлінські ґазети подають відомости про численні арешти Грузинів, які перевели комуністи, щоб попередити виступи проти них. Серед арештованих знаходяться члени опозиції комуністичної партії, соціял-демократи та багато робітників.

З КЛЕПАРІВСЬКИХ ЛЮБОВНИХ ІСТОРІЙ.

Минулого року, коли цвили бози і співали соловії, клепарівський молодик Еміліян Косик полюбив Ольгу Білецьку і сказав їй, що без неї не може жити. Ольга любила його якийсь час, а потім молоде дівоче серце прихилилось більше до Стаха Стетика, а збайдужіло то Косика. Косик просив, благав, щоб Ольга вернулася до нього, але на марно. І одного дня Еміліян, побачивши, як Ольга біжить до Стаха на любовну стрічу, ще й насміхається з давнього любка, стрілив до дівчини з револьвера і поранив її невинні груди. Ольга полежала пару тижнів, виздоровіла і подала на Косика до суду скаргу. І ось дня 20. квітня ц. р. львівський суд судив заздрісного любовника з Клепарова за намагане вбивство. Оборонець д-р Семен Шевчук крутив як міг та як умів і викрутив таке, що Еміліяна Косика засудили тільки на 4 місяці арешту з завішенням кари на 3 роки, а ущасливлений Косик, на очах публики взяв пострілену дівчину попід боки і вернув з нею до Клепарова. А там може любовна історія пічнеться наново. Дай Боже, щоби щасливіше ніж перший раз.

КОМАНДАНТА ПОЛІЦІЇ ЗАСУДИЛИ ЗА ПОБИТТЯ.

„Глос Любельскі" повідомляє, що в Рівнім відбулася розправа проти команданта поліції в Дубенці (пов. Красностав), обвинуваченого в тяжкому побитті 14 осіб у поліційнім арешті. Тих людей арештували були за те, що вони кричали: „Геть з одинкою" на передвиборчім вічу. Після переслухання свідків суд засудив того команданта на три місяці вязниці.

В ДОБІ ПЕРЕСУДІВ.

Непевні часи родять потребу вірити в щось непевного, відгадувати будучність або бодай завтрішній день. Цим поясняється небувалий успіх у нинішній добі пророків, віщунів, чудотворних лікарів, ясновидців, хіромантів і ворожок з карт. Париж, як стверджує його преса, є тепер залитий хіромантами і дамами, що ворожать з карт, а публика залюбки купує всякі східні амулети, дивні цяцьки, що приносять щастя. Неодин з тих фетишів прикрашений золотом і слоновою кістю. Є між ними бонзи, пінґвіни, полінезійські святі, котячі очі, черепаші шкіри, вужі — в що хто вірить, те може мати.

ЗАМИКАЮТЬ РЕСТОРАНИ.

На підставі останнього зарядження в Куритибі всі ресторани і каварні мають бути зачинені в 12 годині в ночи. З цього приводу крик між населенням.

ХЛІБОВЕ ДЕРЕВО.

Як доносять журнали з Ріо де Жанейро, Тренкіліно Берж де Абреу, довголітний хемік, піддає теперішньому урядови один плян. Його ідеєю є, всюди садити як найбільше хлібове дерево. Це хлібове дерево, що має в собі богато матеріялу хлібного, заступить жито чи пшеницю. На протязі кількох літ Бразилія буде мати свій хліб.

ЧЕРГОВИЙ ПРОЦЕС ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО УВО

СУДЯТЬ УКРАЇНСЬКУ МОЛОДЬ НА ДОНОСИ АҐЕНТІВ ТА ПОЛІЦАЇВ. ПОЛІЦІЯ ДОБУВАЄ БАЖАНІ ЇЙ ЗІЗНАННЯ ТЯЖКИМИ ПОБОЯМИ.

СТРИЙ (Західня Україна). — 18. травня розпочався тут черговий судовий процес проти восьмох молодих Українців, яких на донос спеціяльних аґентів та на свідчення поліцаїв поставлено перед суд нібито за приналежність до УВО. Обвинувачують слідуючі особи: Петра Рішка з Дуліб, Олексу Боднара з Перегінська, Романа Лебідовича з Городища, Степана Грущака зі Стрия, Василя Яцкова зі Стрия, Степана Луцика зі Стрия, Юлія Найду з Курника, пов. Перемишль, та Юліяна Іванчука зі Щирця.

Акт обвинувачення говорить, що вони приступили в 1930 році до Української Військової Орґанізації, яка старається орґанізувати акти саботажів та терору з метою відірвати Східну Галичину (Малопольску) від Польщі через горожанську війну в Польщі та створити незалежну українську державу. Таке поступовання обвинувачених підлягає карі за злочин головної зради. А Далі в акті обвинувачення говориться, що нібито слідство виказало, що УВО старається що року зорґанізувати 1 листопада українські маніфестації, щоб викликати за кордоном опінію, буцімто український нарід бореться далі проти Польщі й хоче визволитися зпід польської влади. Обвинувачені також уладили 1. листопада 1930 року на стрийських могилах українських вояків провокуючу демонстрацію, яка обурила мирне польське населення. Того дня кілька Українців, між ними Рішко, Іванчук, Боднар і Грущак, переходячи біля могили польського вояка, плювали на неї й дефілювали перед могилою, насміхаючись у цинічний спосіб.

Це все нібито бачили поліцаї та аґенти, які заховалися в кущах і слідкували за Українцями. При ревізії в домі Рішка знайдено його лист до брата в Америці. В тім листі Рішко чорними барвами описував положення Українців під Польщею, згадував знущання над Українцями й тенденційно повідомляв американських братів, що в Польщі гине в тюрмах 200,000 синів України. Крім того тайні поліційні інформації виказали, що Рішко бере участь на сходинах відділу УВО. Далі ріжні „свідки" зі сторони поліції, аґентів та маґістратських урядовців подали ріжні „докази" приналежности обвинувачених до УВО. Рішко й Боднар заявили слідчому судді, що в поліції вони зізнавали неправдиво, що належать до УВО, бо поліція їх била й вимагала такого зізнання.

ПАПА ЗАМКНЕТЬСЯ ЗНОВ У ВАТИКАНІ.

РИМ (Італія). — Непорозуміння між фашистами та католиками набирає все поважніших форм. Мусоліні видав наказ розвязати всі католицькі орґанізації молоді. Це ще більше погіршило взаємовідносини між Ватиканом і Римом. Чекають, що папа відкличе свого представника при італійськім уряді й уневажнить конкордат з Італією.

Після того папа знову замкнеться добровільно у Ватикані, як це було до відомого лятеранського договору. Ситуація така поважна, що папа скликав нараду 24 кардиналів, яка тривала дві години. Після наради папа видав наказ католицьким ґазетам припинити напади на фашистів. Такий саме наказ видав Мусоліні фашистівським ґазетам, щоби вони спинили свої напади на католиків. Та це справи не поліпшило, бо розвязання католицьких орґанізацій лишається далі в силі.

НІМЕЧЧИНА НЕ МОЖЕ ПЛАТИТИ РЕПАРАЦІЙ.

ПАРИЖ (Франція). — Французький фінансіст, який пильно студіює фінансовий стан Німеччини, говорить, що Німеччина тепер знайшлася в такім скрутнім фінансовім становищу, що вона не зможе далі платити репарацій. Отже треба сподіватися, що Німеччина буде просити відрочення чергових сплат на 90 днів.

Німці покладають великі надії на поїздку до Лондону канцлера та міністра справ закордонних. Французи бояться, що Німці там здобудуть прихильність Англії й будуть просити мораторії, не чекаючи рішень міжнародного банку в цій справі.

БУНТИ В ІНДО-КИТАЮ.

ПАРИЖ (Франція). — З французької кольонії Індо-Китаю повідомляють, що там знову появилися узброєні банди, які з червоними прапорами нападають на представників влади, Европейців, та на християн. На чолі банд стоять вожаки з тубильців.

В останніх часах бандити вбили 49 осіб, а кількадесять осіб покалічили та скатували.

ЧЕТВЕРО ДІТЕЙ УБИТО, 12 ПОКАЛІЧЕНО.

ПРАГА (Чехословаччина). — Недалеко Кошиць група дітей знайшла на полі ручну гранату. Один хлопець взяв її до рук, щоби показати товаришам. Граната експльодувала, вбивши на місці чотирох хлопців і тяжко покалічивши инших 12 дітей.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ХАОС

В часі небувалої в цілім світі економічної депресії можна ствердити не тільки в Америці, але і в цілім світі безрадність і хаос супроти того, що треба би робити, щоб лихови зарадити.

В Лондоні так якби розбилася міжнародня конференція в справі урегулювання збування надвишки пшениці, на яку зїхалися представники 11 держав. А в Женеві ніби погодилися на скликання в лютім 1932 року міжнародньої конференції в справі розброєння, але нема надії, щоби з неї щось вийшло. Бо якого висліду можна сподіватися з тих нарад, коли збіднілі европейські держави видають тепер на зброєння далеко більше, ніж видавали до 1914 року; коли ще тепер, по обеззброєнню Німеччини, видають в Европі річно на зброєння $2,500,000,000.

По всіх державах підносяться голоси проти високих митових мурів, якими повідмежували себе краї, але тих мит ніхто не зносить. А коли Австрія проголосила митний союз з Німеччиною, запрошуючи до нього інші держави, то Франція і її прислужники підняли страшний крик і довели до того, що та проста й ясна справа опинилася тепер аж перед Міжнародним Судом у Газі. Це вказує тільки, що маємо людей, котрі проповідують гарні слова, й котрі, як от Бріян, навіть і бажали би ратувати Европу, але є безсильні супроти тих, кого заступають.

А вже найбільш яскраво відбивається отсей хаос у відношенню до совітів. Усі держави є неприхильні совітам. Усі вони здають собі добре справу з того, що совіти завалилисяб цілком певно за кілька місяців з своїми „пятилітками" й іншими експериментами, як би не мали допомоги з боку капіталістичних держав. Та мимо цього ті держави піддержують далі економічні звязки з совітами, випереджуючи одна другу. Бачимо навіть такий куріоз, що фашисти, які повстали на тлі боротьби з большевизмом, є тепер з совітами у найближчих зносинах. А Французи, котрі теж хотіли би знищити совіти політично й економічно, уживають для своїх воєнних кораблів виключно спровадженої від совітів нафти.

Ніякого добра з такого положення надіятися не можна. Загальна нужда не заставляє, як бачимо, держави до розумного пляну співпраці й розвязки спільної усім кризи. Один хоче далі перехитрити другого й тому так мало є тепер хісна з усіх тих міжнародних конференцій, які радше збільшають міжнародній хаос, ніж приносять пільгу. Коли так далі піде, то нова світова катастрофа неминуча.

О. Сновида.

СОВІТИ ГОТУЮТЬ ВІЙНУ

Ніде нема стільки крику про воєнну небезпеку, як в Росії. Г— жадна країна не приготовляє так сумлінно тої війни — якої вона нібито не хоче, — як Росія.

Коли ми не усвідомимо собі цього факту, нічого не зрозуміємо з останних потягнень політики Сталіна.

От передусім **політична централізація**, скасовання окремих народних комісаріятів на Україні. На що де? На те, щоби заістнити ще більше політичну залежність „окраїн" від Москви, бо без неї неможливе провадження війни... Дальше — збільшена **нагінка на українську культуру**, процеси проти української інтелігенції, (проти СВУ і ін.), зміцнена провокаторська діяльність большевиків серед наддніпрянської еміграції, — все це в тій самій цілі: ослабити і розгромити цю інтелігенцію (яка все ж зберігла свою думку) — щоб вона не обернулася вона, в випадку війни, — проти Росії, аби не стала **готовим штабом для зреволюціонованої антисовітської маси**...

От, нарешті, — **економічна політика**. Нібито немає в ній нічого нового, а тимчасом воно є і то дуже оригінальне, а спрямоване знова до тої самої цілі — до приготовання країни до близької війни... В останні часи російський уряд звернув особливу увагу на індустрійні **богатства Сходу** (Уралу, Сибіру, Туркестану). Туди, на Схід ідуть найбільші вклади капіталу для індустріялізації, там повстають нові фабрики машинобудівництва, „гіганти" металюргії і ін. В **старих** промислових районах доконується тільки реконструкція вже істнуючих промислових закладів (в Московщині, на Північним Заході, на Україні). Чому це так? Тому, що **область від західної границі СССР аж до Волги уважається небезпечною на випадок вибуху війни**. Тому то всі економічні будови, фабрики і ін. по можливости відсуваються поза межі цеї области, далі на Схід, щоби не потерпіли вразі воєнних акцій (як Сельмаш-строй — в Ростові над Доном, Автострой в Нижнім Новгороді і ін.). Подібна тенденція спостерігається й у хліборобстві. Найбільш інтензивно переправлюється колективізація в Казакстані, де на ту ціль призначено вже 20 міліонів десятин. Здавалось би, чому якраз там, де три роки вже нема врожаю? Але це робиться на те, бо десь ближче до границі — вразі якогось випадку, дуже скоро цілу колективізацію моглиб чорти взяти. Дуже хочуть перепровадити її Совіти і на Україні, аби зломити опір незалежного селянина українського. Але й тут слідно ту саму тенденцію, а саме — найбільш інтензивно перепроваджується колективізація не на правобережу, а **в степових районах** — на Катеринославщині і в Таврії, районах порівнуючо віддалених від евентуального театру воєнних акцій...

В **політиці адміністраційній** (збільшення централізації), **культурницькій (похід проти української інтелігенції) й економічній (східна тенденція)** — всюди видно один плян: **приготуватися під кожним оглядом до війни**... А коли перейдемо до самого інструменту війни, до армії, то побачимо, що **та держава**, яка устами Літвинова і ін. реве про свій пацифізм, — **якраз найбільше зброїться!** Недавно, в своїй промові в Палаті Громад, заявив англійський секретар для армії, **Шов**, у відповіді на одну парляментарну інтерпеляцію, що коли взяти видатки на армію (і фльоту) держав в 1924 р. за 100, то в 1930 р. видавали на ту ціль: **Велика Британія** 90 (—10%) Японія — 98.4 (—1.6%), Злучені Держави — 128 (+28%), Італія — 136 (+36%), Франція — 210 (+110%) і **Росія — 284 (+184%)**... Іншими словами, коли одні держави або зменшили свої видатки на зброєння, або побільшили незначно, **найбільше їх** — разом з Францією, перевищаючи останню — **побільшила нібито пацифікаційно настроєна совітська Росія!**

На що спекулюють Совіти, готовчи війну? На те, що — як вони гадають, доба „гнилої стабілізації капіталізму" — кінчається. На думку совітської преси, назріває в Европі нова криза, збільшується безробіття, непорозуміння між поодинокими державами і т. і. Одним словом — іде та каламутна вода, в якій такі майстри ловити рибу совітські політики. Але... можуть перерахуватися. По перше, що масу відпорної організаційної сили крие в собі стара Европа, а ще більше молода Америка. Гірше було становище старого континенту в перші роки по Версальськім мирі (заняття Руру, комуністичні переворотн в Баварії, Угорщині і ін.). Але нічого большевикам зробити не удалося. Мабуть так буде і тепер. А по друге — в СССР, особливо в пограничних районах — очевидно про інтервенцію не хочуть чути зі сторони західних сусідів — але коли міліони ограблених селян дістануть зброю, то ужиють її **не тільки проти нових окупантів, але й проти совітських**... Це вже певно.

Та не є виключене, що Сталін опиниться в такій ситуації, коли йому доведеться вибирати: між **певною** загибілю **без** війни, або — між **можливою** тільки (як він думає) загибілю на війні. Тоді він вибере ту війну. І от на той випадок зброїться і приготовляє ту війну, **але може стати початком кінця совітського режиму.**

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

С. Ф. РУСОВА

(1856—1931).

Дня 18. лютого ц. р. тихо й непомітно за щекучими турботами й буденною метушнею емігрантського життя обходила 75-ту річницю дня свого народження — С. Ф. Русова.

75 літ, з яких майже 60 років безупинної громадської роботи, — ціла епоха, а в умовинах українського національного руху — явище надзвичайне. Отже не дивота, що громадянство українське, де б воно не було, якіб кордони не ділили його, — громадянство, свідоме своєї національної гідности, завжди з гордістю вимовляє славетне імя, з котрим сполучено так богато в історії українського відродження. Слова поета про те, що колиб до нас не посилала нам великих людей, то здичавілаб нива життя, ніби про неї, С. Ф. Русову, промовлено.

Вже від року 1871 С. Ф. Русова, по скінченню гімназії, віддається педагогічній праці: разом з сестрою вона відкриває в Києві перший Фребелівський дитячий садок. За два роки по цьому бачимо її в Українській Громаді серед таких визначних діячів українського відродження, як Драгоманів, Лисенко, Старицький, Руденко, Чубинський, Русов тощо. Далі — Петербург, одруження з О. О. Русовим — ученим статистиком, — і тяжка праця й боротьба за екзистенцію. А-ле звязків з українським оточенням і там не переривається (Костомаров, Гайдабуров та ін.), робота українська продовжується, й р. 1876-го О. О. Русов і С. Ф. виїжджають до Праги для видання першого безцензурного Шевченкового „Кобзаря".

Поворот із-за кордону сходиться з вибухом страшної російської реакції і переслідувань, особливо українського руху. Заборони падали на нього по всій лінії. Проклятої памяти закон 1876 р., що забороняв українське друковане слово взагалі, унеможливив навіть якубудь працю на українській ниві. Русови переїздять до Чернигова: О. О. вступає на службу до статистичного земського бюра, а С. Ф. відкриває у своєму мешканні невеличкий дитячий сад. Але невдовзі поліція його закриває як „нелегальний"; а за короткий час по цьому уряд припиняє й працю статистичного бюра — „за ліберализм". Неможливість не то статистичної, а й узагалі якоїсь культурної праці поза урядовою службою в містах спонукує Русових осісти на землі й занятись господарством. В борзенському повіті, на Чернигівщині ж таки, Русови купують 150 десятин землі, будують хату й починають господарювати. Їхній хутір небавом обертається в своєрідне народницьке пристановище: до них завжди приїздить багато людей — ліберальних, народовців, революціонерів, місцевих селян тощо. Але скрутні матеріяльні обставини примушують Русових шукати іншої роботи. С. Ф. переходить у с. Олешню й працює як учителька, а О. О. бере роботу в Ніжинському Земстві.

Року 1881-го С. Ф. арештовано за звязки з народовольцями. Це був початок суворих політичних переслідувань, котрих потім вона не могла позбутися через яких двадцять років: переходила з тюрми до тюрми, підпадала, коли була на волі, під поліційний догляд, а знов до тюрми. І проте ні політичної, ні культурницької, ні письменницької роботи С. Ф. не кидала, твердо віряча в остаточну перемогу своїх ідей.

Від року 1909 бачимо С. Ф. в Києві: довголітній педагогічний і літературно-науковий стаж помагає їй стати за професора Фребелівського Інституту. Як звичайно й завжди, вона бере найжвавішу участь у громадському життю українства, що по революції 1905—6 р. значно оживилося на Україні. Педагогічна діяльність її не обмежується Інститутом: вона читає лекції на педагогічних курсах, бере участь на всіх учительських зїздах і взагалі на зїздах діячів освіти, багато пише по ріжних часописах, а року 1909-го, разом з деякими іншими ентузіястами-педагогами (Г. Шерстюком, С. Черкасенко, Ю. Сірий), основує перший на російській Україні педагогічний журнал „Світло", що виходить без перерви аж до великої війни, коли українське слово знову було заборонене брутальною російською владою.

Революція 1917 р. відкриває С. Ф. Русовій широке поле діяльности в праці на користь рідної освіти. В початку революції бачимо її навіть директором департаменту дошкільної й позашкільної освіти. Під тиском большевиків р. 1919-го С. Ф. виїжджає до Камянця Под., де дістає посаду лектора педагогіки в українському університеті. Року 1920, з доручення Червоного Хреста, оглядає з д-р Черняхівським українські табори в Польщі, де гинуло українське вояцтво, улаштовує шпиталі під Камянцем. Вкінці 1921 р. була двічі арештована большевиками за спробу втікти з Камянця за кордон, і всеж таки вреші тікає.

Року 1922-го бачимо С. Ф. у Відні, де вона сяк-так перебивається літературними заробітками. На запрошення Українського Громадського Комітету переїздить далі до Праги на посаду лектора французької мови в Українській Господарській Академії, а в 1923 р. дістає посаду професора педагогіки в Педагогічнім Інституті ім. Драгоманова в Празі. Року 1924-го С. Ф. було обрано за члена Українського Соціольогічного Інституту на катедру педагогіки, де вона перебуває й донині. 1929 р., з нагоди 50-тої річниці її літературно-наукової й громадської праці Наукова Рада Соціольогічного Інституту іменує С. Ф. Русову, як одну з піонерів укрінського відродження й культурного будівництва, доктором соціольогії „honoris causa". Опріч наукової й професорської діяльности С. Ф. з дивовижним завзяттям провадить і громадську працю, зокрема — як Української Жіночої Ради і Національної Української Ради; з великим успіхом виступає на міжнародніх зїздах: Conseil International des Femmes (в Газі, Копенгазі, Женеві).

Незвичайна щирість чуття, наукова ерудиція, висота моральних принципів, красномовність — все це творить ту популярність, яку С. Ф. Русова має не лише серед українського, а й серед европейського освіченого громадянства, як невтомний борець за визволення й культурне піднесення українського народу, котрому віддала все своє життя, талант, розум і серце, хоч сама була з походження Шведкою (уроджена Ліндфорс).

Літературно-науковий дорібок С. Ф. Русової дуже великий. Тяжкі політичні умовини в колишній Росії, коли українським політичним і культурним робітникам доводилося ховатися з своєю працею, а тому скількість їх була обмежена, причинювались до того, що тим небагатьом одважним випало на долю братися за всяку працю, якої вимагав час, діло й конечність. Цим пояснюється й та ріжноманітність літературного дорібку С. Ф. Русової, що звертає на себе увагу при перегляді бібліографії друкованих праць: тут і дитяча лектура, і підручники, і статті по літературі, й критика й ріжні огляди, й т. д., й т. д. Але найбільш поважним з усього того будуть, звичайно, її великі близкучі праці з педагогіки й соціольогії, як напр.: „Початкове виховання", „Позашкільне виховання", „Дошкільне виховання", „Соціяльне виховання" й т. д., а також її надзвичайно цікаві праці мемуарного характеру, що обіймають собою цілу епоху українського руху з 70-х років аж до наших часів.

Цей короткий перегляд діяльности високошановної ювилятки лише в малій мірі дає до зрозуміння величі того прекрасного образу, який уявляє собою С. Ф. Русова, як зразок української жінки й людини.

Наше сердечне бажання — ще довго-довго бачити в своїх лавах культурних і працьовників нашу славну ювилятку. Бажаємо її вернутися до Рідного Краю в повній силі і свіжих силах.

Педагог.

Д-р А. Т. Кібзей.

СПОМИНИ З ПОБУТУ НА УКРАЇНІ.

(20)

Товариші не спішаться!

На залізничій стації було повно людей. Я став розглядатися по кімнатах та салях й на останку знайшов місце, де було т. зв. розвідче бюро. Перед віконцем цього бюра вже чекало в довгім ряді коло 20 до 25 людей. Так й я станув у ряд і чекав на свою чергу. Час минав скоро, але лінія людей у ряді скорочувалася дуже поволи. Чекав я так певно що найменше пів години. Передомною вже було тільки двох людей, значить, я був третий з ряду, а за мною знову було 15 до 20 людей. Я вже й радів, що ось-ось дочекаюсь моєї черги та одержу потрібну мені інформацію. Та як я завівся в моїх надіях, коли по відході одного з шукаючих інформацій, що стояли передомною, віконце бюра замкнулося й нікого більше не приймали. Я не знав, що сталося, так і виступив з ряду й зачав розпитувати людей, чому воно так, та довідався, що товариші-урядові хочуть відпочати, а може й покурити та що за яких 15 мінут відчинять віконце знову. Отже мені треба було хіба ще раз станути на кінці ряду й чекати на чергу. Я розсердився, наклав потихо усім і вернув до готелю. Чоловікови, що живеся з американським ладом і порядком та зі скорою обслугою, ніяк не можна привикнути до радяцщини.

В театрі.

Цього вечера я був в Українськім Театрі. Грали якусь комедію в російській мові, щось подібне як у нас „Перехитрили". Театральні білети й всякі оголошення були друковані українською мовою, але штуку відгравали тоді по російськи. Я довідався пізніше, що український драматичний театр якраз тоді був на літнім відпочинку, а те, що я бачив, грала якась петербурська (ленінградська) переїздна театральна група.

Публика, яку я бачив в театрі, виглядала таки трохи буржуазна. В часі перерв я мав нагоду бачити зблизька, що жінки були дещо ліпше одягнені як на вулиці. Те саме можна було сказати й про мущин.

Першорядні місця в театрі коштували 2 і пів рубля; найдешевші місця 1 рубля. Отже бідний пролетар таки не міг собі це позволити.

Всюди в театрі чути було тільки російську мову.

Шестий день у Київі.

Дні скоро минали. Мені треба було незадовго вертатися в „своясі", отож треба було конечно розвідатися про час відїзду поїздів, про ціну залізничих білетів на поворот до Галичини і т. п. В готелі порадили мені шукати інформацій не на стації, куди я вже й так безуспішно ходив, але в державнім бюрі, котре було на Хрещатику, таки недалеко від готелю.

В державнім інформаційнім бюрі.

Раненько у пятницю, 16. серпня, коло год. 9, я вже був у бюрі. Це був державний відділ продажі білетів на залізничі шляхи, на кораблі та всякі інші транспортові середники, подібно як і в інших европейських більших містах і в Америці, лиш з тою ріжницею, що такі бюра в Америці чи в Европі ведені приватними людьми на рахунок залізничих чи інших підприємств, а на Україні неми заряджує держава. Ціле бюро складається з одної маленької кімнати на другім поверсі будинку. На стінах кімнати були розвішені ріжні оповістки щодо розкладу й тарифи цін їзди, і т. і.

За столиком сидів товстий Москаль, хоч молодий, але з бородою. В бюрі я вже застав американських туристів, а саме панну Гофман і п. Стебінса з Ню Йорку. Ми тут познайомилися та рівночасно порадили справу. По коротких переговорах з урядовцем ми довідалися, що білети їзди можна одержати аж на другий день, але гроші треба було зложити зараз. Пан Стебінс і я рішились разом їхати до Галичини й ми зложили по 27 рублів і 80 коп. за білети з Київа до Шепетівки в т. зв. „мягкім вагоні". На другий день ми одержали білети без ніяких труднощів.

Прогулька на село.

Американські туристи дуже зацікавились мною; випитували мене про все, а я їх, так, що між нами завязалось близьке знайомство. Ми разом зїли обід в готелю та оповідали собі про наші пригоди та враження у Київі; англійська мова аж щебетала між нами. Остаточно ми постановили відвідати українське село. До прогульки прилучився також д-р Ш. і за його порадою ми винаняли в одного з його товаришів-лікарів, д-ра Х., моторовий човен, щоб Дніпром поплисти до найближчого села в околиці Київа. Ціла наша група прогульковців складалася з ось яких осіб: пан Гофман з дочкою (купець з Ню Йорку, Жид, що еміґрував з Одеси до Америки перед 20-ти літами), адвокат Стебінс з Ню Йорку, д-р Ш. і д-р Х. з Київа, якась українська Жидівочка, що була призначена офіціяльним провідником для туристів; пані Лідія — товаришка д-ра Х. і я. Товаришка д-ра Х., з котрою я відтак ближче познайомився, мала бути донькою якогось генерала з Петербурга; тепер була вона круглою сиротою і робила службу доглядачки хорих при д-рі Х. — Ми взяли з собою в дорогу кілька фляшок вина, бохонець хліба й великий мелон, з тим повсідали в човен і пустились горі Дніпром до найближчого села.

Найближче село в тім напрямку від Київа — це Вишгород, віддалений від міста на 10 до 15 американських миль, бо треба було плисти човном приблизно дві години проти води, щоб доплисти до села.

Наше товариство було дуже добірне. Всі ми були веселі, гуторили з собою, сміялися, оповідали собі то про це, то про те, а навіть співали, як і що хто вмів. Розмову вели ми ріжними мовами. Лідія вміла по французьки і по російськи; чого ми не розуміли, те переводила нам урядова проводаторка туристів. Гофман говорив добре по англійськи, але часом затягав російщиною, його дочка говорила лиш по англійськи й знала дещо по французьки. Я з п. Стебінсом між собою говорили по англійськи, бо іншої мови він не розумів і часто треба було йому перекладати то з одної то з другої мови, про що говорилося. Між мною і д-ром Ш. ішла розмова тільки по українськи, — значить: був це чистий Вавилон, але таки всі ми розумілися. Ми попивали вино, закусували скимись булочками, що їх роздала панна Гофман, говорили й співали.

(Дальше буде).

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИ ПІД-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФИЛАДЕЛДІЯ, ПА.

День Матері.

Звичай віддати почесть українській Матері поширюється серед нашого народа з великою силою, про що свідчать звіти о свят в честь Матері, уладжені по наших громадах. Филаделфійська громада відсвяткувала це свято дуже величаво.

Свято Жін. Тов. ім. Ольги Бесараб.

Свято Матері зачалося в суботу дня 9 травня концертом, улаштованим тов. ім. Ольги Бесараб, яке гуртується при Українській Громаді на 23 і Бровн ул. Це свято було теж злучене з переданням прапорів для школярів. Галя була набита битком. На сцені зявилася українська молодь, хор ім. Т. Шевченка під управою звісного дирігента п. Д. Стецика, діточий хор, солісти і солістки, мандолінове тріо, українські й американські бесідники і бесідниці, а вкінці ґрупа маленьких танцюристів, які дістали заслужені оплески. І справді, довгу статтю треба би написати, щоби висказати всі почування, які приходять на вид цеї великої праці, яку ведуть жінки зґуртовані в товаристві ім. Ольги Бесараб. Дійсно вони взяли від цеї народної мучениці не тільки імя, але і її ідеї праці. Бож це заслуга жіночого товариства, що вдержано школи та що в той спосіб є спромога для дирігента і вчителя вести працю серед молоді та її гуртувати. Та не сам концерт притягає слухачів, бо ось при кінці свята українські матері передають своїм школярам два прапори: американський і український. І не диво, що коли предсідниця товариства передавала ці прапори дітям, то в її очах і всіх присутних появилися сльози, коли вона пригадувала дітям, щоб вони шанували, любили і боронили тих стягів та вибороли свому народови кращу долю. А коли діточий хор заспівав грімку боєву стрілецьку пісню, то всі зрозуміли, що молодь готовиться до своїх великих завдань.

Та на цьому свято не закінчено. Всі перейшли до других кімнат; де членкиці товариства вгостили гостей смачною вечерою. По гостях прийшли на галю хор і шкільні діти, яких матері теж погостили гарною вечерою. Діточі розговори і співи наповнили кімнаку та веселили серце старшої ґенерації.

Колиб згадувати імена всіх, що причинилися до успіху свята, то треба би списати довгу сторінку. Але треба пригадати два імена, а саме пані М. Затонської, яка власним коштом і власним трудом вишила оба прегарні прапори для нашої молоди, та п. Д. Стецика, вчителя і дірігента, що поклав богато труду для підготовки цього свята.

Радіо-концерт у честь Матері.

В неділю, дня 10. травня, відбувся черговий радіо-концерт заходами Злучених Американсько-Українських Організацій м. Филаделфії, в честь Української Матері. Після незвичайно гарно виведених хорових і сольових продукцій промовці в англійській і українській мовах піднесли значіння свята Матері та долю української Матері в історії нашого народу. Визвольна війна і довгі поневолення вимагали від наших матерей найбільших жертв, бо жертви їх дітей. І коли українська суспільність дійсно хоче вшанувати память Матері, то зробить це тоді, коли зрозуміє потребу єдности й одноцільного народного виступу, щоби ці жертви не пішли на марне.

Свято Американсько - Українських Горожанок.

Наче закінченням великого свята було свято Американсько-Українських, Горожанок, влаштоване в неділю, 10 травня, в Клюбі Горожан під ч. 847 Н. Френклин ст. І знову бачили ми дітей на сцені та чули спів, деклямації промови. Бо товариство горожанок занимається школою і нашою молоддю. Були святочні промови а відтак спільна вечеря та забава. Скільки то праці вложили жінки в цей день, який мав бути в їх честь! І насувається думка, що на слідуючий рік день Матері повинні справляти самі діти та показати свою любов для українських Матерей.

Спостереження і думки.

Приглядаючися праці отсих двох жіночих товариств треба прямо подивляти витревалість і охоту до праці членниць цих товариств. І здається, що кожда здорова суспільність повинна лише піддержувати їх в їх праці. Бож ці організації не тільки ведуть працю в своїх дільницях: вони стали членами Злучених Американько-Українських організацій і намітили собі спільну працю над молоддю. Своїм впливом вони стараються розвіяти цей страшний туман, який розкидають деякі людці, щоб „затьмити людям шлях", щоби не допустити до зєднання народних сил. Правда, це зєднання не в інтересі професійних провокаторів і інтриґантів, які як гадь хочуть влізти в душу організації та оставити там свій гадячий слід. І тому честь нашому жіноцтву, що проти цеї народної гнили виставляє клич праці і народної єдности, що йде за заповітом нашого народнього ґенія Івана Франка, котрий казав нам: „Тільки сіючи на власній ниві, можна доробитися власного хліба". Очевидна річ: не одиницями, не партіями, а всім народом, усіми силами подумати над тим, щоб завести і піддержувати, де тільки можна, систематичну, свідому роботу: освідомлення, піднешення, організовання мас народніх. Працюйте і єднайте біля себе все українське жіноцтво, а тим зробите велике діло.

„Ви, доньки народу, що вгору йдете, хоч був запертий в льох. Ваш поклик, праця, щастя і свобода".

Як ніч зникає перед промінням надходячого сонця, так перед Вашою працею згине національне сміття.

Тож вперед, всі враз!

В. Г.

НЮАРК, Н. ДЖ.

У Січові ряди.

Тому 8 місяців зорганізовано в Нюарку Січ ім. Д. Вітовського, як третю сотню Чорноморських Січей в Америці. Отся Січ має тепер 250 молодих хлопців і дівчат як своїх членів. А що роджена в Америці молодь любується у спорті, то про те приходиться мені писати.

Ото в неділю, дня 17. травня, був я свідком, як нюарські Січовики осягнули знамениту спортову побіду. В парку на Спідвей і Орендж Евеню зібралося богато Американців і сотки Українців, щоби приглянутися мячевій грі між Українським Тімом і Поласкі Етлетик Клоб. Український Тім грав вже з американськими і вже осягнув побіду, а тепер припало йому грати з польським атлетичним клюбом, котрий істнує 3 роки. Українці, котрі прибули великою громадою, радувалися синьо-жовтими одностроями Січовиків і їх написами на грудях „Юкраїніен Січ", але не знали, як гра скінчиться. По скінченню гри оголошено побіду Українців. Українці зробили 23 біги, а Поляки 7. Уся публика приняла те рішення бурею оплесків. Кождий Українець почував себе так, як би його хто висадив на сто коней.

Згадуючи за Січ, подам, що нюарські Січовики дали цього року до обидвох українських церков варту до плащаниці і ту варту держали два дні й дві ночі.

Січ виказує рухливість і це притягає до неї молодь. З кождим тижнем ростуть її ряди. Я думаю, що всі наші свідомі громадяни повинні поперти оту молоду організацію, бо вона принесе нам богато добра. Хто був на тій грі з Поляк ми, то відразу пізнав яке за значіння має організація нашої молоди, бо тільки шляхом такої організації можна її придержати при нашім українськім імені.

Укрінці тепер усюди розголошують наше імя. Наші виступи з танками чи хорами зєднують собі всюди симпатії Американців. Здобуваємо перші нагороди, вчимося побіджати і бути на верху. А це лишає свої сліди на молодім поколінню. Воно зачинає гордитися, що воно є українського роду.

Тому памятаймо на наші організації молоді. Памятаймо за Січову організацію. І за такі військові вправи, як їх проголошено з боку американських ветеранів українського роду.

Вправи нюарських Січовиків відбуваються кождого четверга вечером у старій церкві при Корт Стріт. Хай молодь за це памятає!

Іван К. Лобур, Січовик.

І. Бондар.

ЦИМ ПЕРЕМОЖЕШ

(Поширення української штуки в Америці).

(2)

Та природний потяг Українців до штуки, до артизму, до бажання грати якусь ролю, коли не в життю взагалі, то в мистецтві, всеж не дає спокою душам родичів українських дітей. Вони стараються, звичайно взагалі свідоміші з них, ліпші й більше дбайливі за своїх дітей, далі давати своїм дітям артистичну освіту й стараються виводити своїх дітей на сценах в ріжних проявах українського мистецтва, щоб тим, може несвідомо, задовольнити свій власний душевний потяг до штуки, до прекрасного. Отже почали зявлятися ріжні діточі хори й улаштовуватися діточі концерти. Зпочатку ці концерти були дуже примітивними, ординарними, а поволі вони розвивалися, зростали як по якости, так і по скількости й нарешті стали на такій висоті, що вже почали цікавити не лише ширший український загал, але й чужинців. Через своїх дітей укрінські свідомі родичі, характерні й чесні люди почали передавати й показувати чужинцям тисячелітній витвір української народньої штуки. Тим вони тепер підносять в очах чужинців своїх дітей, культуру свого народу й самих себе як батьків, що дбають про своїх дітей, я.: тих батьків, що вміють і хочуть виховувати своїх дітей так, я.: того можуть лише побажати собі інші.

Українська обрядовщина.

Українське народне мистецтво не криється лише в українських вишивках, в українських ріжних виробах чи то ткальняних, чи деревляних, чи черепяних, чи склянних, або лише в українській пісні, а воно криється так само й в українській народній музиці та українських народніх танцях, а разом з тим і в усіх українських народніх обрядах. Чи то весільні обряди, чи обжинкові; чи купальські, чи різдвяні, вони всі однаково в Українців є надиво артистичні й мистецькі, звичайно коли вони не прикрашені сосом, який нам принесли чужинці-гнобителі, що взагалі старалися засмітити українське народне мистецтво. Ті чужинці в красі, чистоті й величности нащого народнього мистецтва бачили найстрашнішу загрозу свому пануванню. Тому вони забороняли, як наприклад московська православна церква й уряд: колядки, щедрівки, гагілки, веснянки, купальні й навіть обжинкові обряди. Забороняли нам наші весільні звичаї, коли вони були в чистому й мистецькому вигляді й реґоталися та з певною прихильністю ставилися, коли до них вносилося ріжне московське сміття в вигляді певних брутальних й аморальних пісень, танців та звичаїв. В Польщі наші обряди переводилися на польський штиб і не рідко було вже знайти в Галичині українські села, навіть далеко від Поляків положені, де весняних, гагілки та інші обрядові пісні співалися по польському, або ріжні українські алеґорії, які в них подибувалися, замінювалися польськими.

Початок відродження української народної штуки.

Настала доба українського національного, культурного й політичного відродження, доба всебічного ренесансу українського народу. На наше щастя й на нашу славу це відродження не обмежилося лише вершками української нації, себто більше культурною й цивілізованою українською верствою та ще й дотого дуже нечисленною, а просякнуло в глибину українського народу та всякло в плодючий український чорнозем, в гущавину українського селянина. Й ось з того чорнозему почали виростати відновлені й очищені перли українського мистецтва, що довго лежали в народних глибинах. Знайшилися окремі майстри штуки, які тим народнім скарбам робили відповідну вигладу. Справжні майстри робили з безформеної й неблискучої маси ріжні брилянти, які можли вже ставлятися поруч з найліпшими скарбами світової штуки.

Українська пісня.

Українські композитори опрацьовували українські народні пісні й показали їх красу й велику музичну вартість. Українська національна капеля під проводом О. Кошиця показала всьому світові, якої дорогої й недосяжної ціни й для інших народів переховуються в нашім народі скарби української народньої пісні. Інші дірігенти, чи більші чи менші, відповідно своїм знанням майстерства вигляди й тим інструментам, які вони мають в своїх руках у вигляді своїх співаків, видобувають певні дорогоцінні камінці української пісні. Чим далі, тим ті майстри самі стають більше вправними й ліпшими, тим ліпше пристосовуються їх інструменти-хори до праці й українська пісні, навіть тут в Америці, уже в багатьох місцях захопила відповідні перші позиції. Коли над народними хорами далі буде йти розумна й плянова праця, коли майстри-дірігенти будуть знати, що для вигляди цих дорогоцінних камінців треба більше мати знання й більшого напруження праці, тим скорше вони виробляться на дійсних майстрів свого діла. Коли інструменти їх — хорі будуть знати, що чим більше інструмент загартований, що чим більше він піддається волі свого майстра, чим зручніше він обертається в його руках, тим ліпше він допомагає майстрові й надається для кращої вигляди, що підносить ціну й вартість брилянту, тоді спільними зусиллями майстра та інструменту українська пісня буде сяяти численними й довноцінними брилянтами скрізь, де лише вона зявиться. Всі хори й кожен хорист зокрема мусять працювати, багато працювати над собою, дисциплінуватися, піддавати свою волю майстрови - дірігентови, щоби в його руках стати як найскорішим і найліпшим інструментом.

Українська народня музика.

Модерна наша музика, так само як модерне красне письменство, чи модерний театр, ще шукає своїх оригінальних шляхів у нас на батьківщині. З нею ми ще не можемо показатися перед чужинцями, щоб захопити їх модерною красою й глибиною та оригінальністю нашої музики. Зате в нашому народі, поруч з піснею, захована також прекрасна народня музика, як сама пісня. Ось до відшукування тієї народньої музики до витлаждення її на дорогоцінні діяманти тепер уже дехто звернув увагу як на українських рідних землях, так і в нас на еміґрації. Безперечно, в Америці на цьому полі найбільшим, а то й одиноким працівником є М. Гайворонський, який не лише вигладжує народню музику, але й виповнені в неї діяманти виводить у світ перед людей. Для цього він створив діточу оркестру з підлітків, яка служить для нього з одної сторони як лябараторія для шліфовщика дорогоцінного каміння української народної музичної творчости, а з другої сторони є тим інструментом, при помочі якого він виводить перед ширший свій загал та перед чужинців уже опрацьований й вигладжені діяманти. Це ще лише початки його праці зі своєю орхестрою, але це вже точне наміченя того шляху, яким мають іти в Америці всі ті майстри й окремі музики, котрі хочуть дійсно працювати на ниві української народньої музики.

Вже молода й ще сира, так би мовити, орхестра підлітків, що тепер виступає серед Українців і чужинців під проводом М. Гайворонського, з кождим днем здобуває все більше й більше признання. Попрацювавши кілька років і закінчивши повне формування щодо інструментального складу, вона може стати славною українською орхестрою, котра захопить чужинців українською народньою музикою й принесе не лише славу, а й користи як українській музиці, народові, музикантам так і родичам, які не занедбали своїх дітей та не віддалися ріжним партачам-музикантам, що обіцяють скорі ефекти, які виявляються в навченню їх дітей погано й невміло грати якийсь танок, чи пісеньки, але які не дають жадної музичної освіти та потрібної техніки.

Подібні діточі орхестри, з метою дальшого розвитку й творення з них українських орхестр для продукції української народньої музики, повинні закладатися скрізь, де є для того чи більше, чи менше відповідний майстер, а також діти, що бажають солідно й довгими роками працювати над своєю музично-теоретичною та практичною освітою. Поволі з дітей разом з їх фізичним ростом та мужністю виростуть українські орхестри, які вже займуть відповідне місце в американському музичному світі. Далі вже безперервним ланцюхом вони можуть істнувати та жити довший час.

(Далі буде).

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

M. J. Andrusko, Newark. — In the future, please give not only the name of the paper from which the clipping was taken, but also the date on which the item was published.

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА, яке відбулося на днях від 16. до 20. лютого 1931 р.

(Продовження). (25)

Звіт головної радної Анни Боївки.

Вп. Панове і Пані Урядники! Отсим хочу сказати, що я, як головна урядничка У. Н. Союза, не мала жадного важного припоручення від Гол. Екзекутиви і не мала що такого полагоджувати, але що брала участь у всяких підприємствах та на концертах і вічах, які були давані поодинокими відділами У. Н. Союза, а також на кождий поклик околичних відділів я старалася бути в тих відділах і старалася полагоджувати всякі справи, які лише були мені представлені поодинокими відділами.

А до того я маю ще одну нову справу, а то один член вніс до мене зажалення, що місячні вкладки Українського Народного Союза для дітей є за високі.

Коли я мала їхати на засідання Головного Уряду Українського Народного Союза, я прообіцяла, що ту справу підесу і довідаюся, чому то так є, а як прийду назад, то дам відповідь і пояснення.

Звіт головного радного Стефана Заблоцького.

Поважаний Уряде! На минулім річнім засіданню Головного Уряду У. Н. Союза ми приняли на себе обовязок, що будемо старатися всюди вести добру роботу для нашої організації. Нині я здаю перед вами звіт зі своєї діяльности і зазначую, що яко головний радний У. Н. Союза я був покликаний на мітінг товариства ім. Богдана Хмельницького, від. 22 У. Н. Союза. Там велася справа по померших члені, Миколі Гринишин. Цю справу полагоджено в моїй присутности.

Головний секретар фінансовий, п. Роман Слободян, переслав на мої руки чека в сумі 125 долярів, щоби виплатити спадкоємцям по померших члені. Та справа вимагала мати двох свідків, які знали дотичні особи, і потвердження публичного нотаря. Я ту справу негайно полагодив.

Братство Пресв. Тройці, від. 203 У. Н. С., покликало мене як головного радного, щоби я здав звіт про діяльність Українського Народного Союза і пояснення поліс нових родів обезпечення. В тім відділі я був кілька разів на мітінгу і давав членам всякі потрібні вияснення. У тім відділі велася також оживлена дискусія против головного радного Питляра, що мав причинитись до розбиття протестаційного віча, яке скликували Союзові товариства і на якім мав говорити наш редактор Омелян Ревюк. Се віче було розбите в Народнім Домі. Жалую, що я не міг брати участи в тім вічу, бо тоді я був хорий і лікар заборонив мені вставати з ліжка.

На запрошення членів У. Н. Союза я брав участь у протестаційним поході міста Асторії, 2 листопада.

Таксамо був я присутний на вічу, яке скликало було братство св. Миколая, від. 290, в Савт Бруклин. На тім вічу говорив фінансовий секретар Р. Слободян.

Тут хочу зазначити, що я брав участь у стейтовій конвенції Демократичних Клюбів. Ся конвенція відбулася в Олбані дня 4 і 5 жовтня. Делегатом я був вибраний з Українського Демократичного Клюбу з Брукліна, а приняв я се тому, що там мала вестися пропаганда проти нашого Союза. Отже я старався, щоби один головний урядник з нашого Союза був присутний на тій конвенції. Д-р Л. Мишуга старався, щоби газета, котру видає Стейтова Демократична Організація, була друкована при нашій пресі, а не деінде.

Я також старався всюди організувати членів до Союза, але через велике безробіття трудно більше придбати.

(Дальше буде).

Учитель: Які звірята є для людей найближчі?

Ученик: Блощиці.

Дентист (до впертої пацієнтки): Боже, таж закусіть зуби й отворіть уста широко!

ЯЗИКОВА РОЗПУСТА.

(З ужгородської „Свободи")

В передовій статті „Рускаво Вестніка" з 12. квітня дебатується „язиковий вопрос".

Автор статті виставив слідуючі головні уваги:

1) „Раді правди, постановляємо, что ні український, ні великорускій язик не імеют в нашем народє основи".

2) „Наш карпаторусскій народ говорит на нарєчії малорусском". Нижче 32 рядками автор подає: „Наш язик єсть специальним карпаторусскім нарєчієм русскаво языка". А ще через 6 рядків категорично заявляє про „наш родной карпаторускій язик".

3) Для вирішення язикового питання треба: „Возвратітся к тому, что било перед языковой борьбой" (1919 рік). А перед цією боротьбою була „Методіческая граматіка карпаторусскаго языка для народних школ".

4) Виходячи з наведеного вище, автор робить такий висновок: „На основаніі сей грамматікі і грамматікі Е. Сабова, ізданной о-вом Духновича, возможно найти соглашеніе і создаті такую грамматіку карпаторусскаго языка, которая удовлетворить обе языковие орієнтації".

Отже по „Русскому Вестніку" маємо на Підкарпатті: малорусское нарєчіе + карпаторусское нарєчіе русскаго языка + „наш родной карпаторускій язык. Всі ці язики і нарєчія треба „зкомпромісувати" (осягнути між ними згоду) в одній граматиці, давши у висновках задоволення обом язиковим орієнтаціям.

Як бачимо, автор до язикового питання застосовує метод політичної розпусти. Така розпуста на Підкарпатті характеристична тим, що політик протягом короткого часу переходить від аграрної, скажемо, партії до комуністичної; останньо міняє на автономний союз. І коли врешті затримується в цьому союзі, то лише тому, що ніхто не пропонує до переходу вигідніших умов. Оця політична розпуста на їхньому жаргоні делікатно називається **орієнтацією**.

І „Русскій Вестнік" в питанню язиковому готов сьогодня орієнтуватися на „малорусское нарєчіе", завтра він напевно змінить це нарєчіе на „карпаторусскій язык", а пізніше назве його „нарєчієм русскаво языка".

А ми на все те баламутство маємо лише одну відповідь: Наше язикове питання вже вирішене (тільки не переведене в життя). Вирішене воно не методами політичних спекулянтів і продажних самоотвержених малоросів, а на засадах авторитетних наукових дослідів Російської і Чеської Академіями Наук.

Панас Колючка.

ТАЙНИ СУГГЕСТІЇ І ГІПНОЗИ.

Ще кількадесять літ тому гіпнотизм був дуже модний. Цікавилися ним найбільші наукові сили, був він темою повістей, використовували його нераз ріжні шарлятани.

З часом, коли загал почав менше цікавитися гіпнотизмом, почали ним цікавитися лікарі й учені.

Як відомо, нормальний людський живчик вдаряє 72 рази на хвилину. Тимчасом численні досліди виказали, що при помочі гіпнози можна допровадити скількість ударів живчика до 120 на мінуту, або зменшити до 30. У людей недужих на серце таке обниження живчика може спричинити смерть, причім такого несумлінного чоловіка або вбивника можна тільки випадково відкрити.

При помочі гіпнози, як виказали досвіди, можна у зовсім здорової людини викликати високу горячку, можна її обнижити, а що важніше наказати її на кілька днів наперед. Можна впливати також на хемічний склад крови медія.

Гіпнозою викликували прищі й струпи, а тепер лічать нею істерію та нерви, частинний параліж і т. д., як також недуги, які в своїй основі мають страх. Натомісць умових недуг гіпнозою лічити не можна.

Гіпноза має величезний вплив на людські душі. Напр. дорослу людину можна шляхом гіпнози духово змінити в дитину. Як стверджують клінічні досліди повоєнних лікарів, така людина по пробудженню заховується як дитина, бавиться лялькою або коником, думає і говорить, як мала дитина. Зміняє навіть характер письма. Коли порівнати таке письмо теї самої людини, не було між одним і другим ніякої ріжниці, неначе не істнувала кількадесятьлітня минувшина. Пацієнт перемінений у дитину, оперує навіть дитячою памяттю.

Одному з медіїв засуггеровано, що на другий день бачитиме він у себе, в склепі і де тільки піде, лише убрання без голови, рук і ніг. Людина ця зголосилася відтак до лікаря, думаючи, що збожеволіла. Розказувала, що цілий день бачила ходячі черевики, убрання, капелюхи, вогні папіросок, але не бачила людей, ані не чула їхніх голосів. Ясно, що нещасну жертву дослідів звільнено при помочі суггестії.

Або знову перед медія положили кілька чистих, рівно потятих аркушів білого паперу. Відтак, вказуючи на один з них, сказано, що це фотографія і що медій повинен добре її приглянутися, щоби пізніше її розпізнати. По хвилі помішано картки і велено витягнути „фотографію". Медій без вагання виняв цю саму картку, себто в наслідок скріпленої концентрації уваги медій затямив собі майже невидні ріжниці паперу.

Дуже цікаві є досліди, переводжувані з т. з. „трансфером". На плечах медія приложено нормальний гріш і перевязано його бандажем. Рівночасно сказано, що гріш цей пече. Бандаж заосмотрено на кінці ляковими печатками, щоби не було обману. Коли по кількох годинах усунено перевязку, виявилося, що на тілі медія знаходиться рана, яка звичайно повстає від випалення. Рана ця до кількох днів зникла без сліду.

Численні спроби гіпнотичної суггестії, які перепроваджувано на малярях, музиках, композиторах і письменниках, ствердили, що під впливом гіпнози скріпляється творчість. Загіпнотизовані танцюристки доконували небувалих еволюцій. Циркові гімнастики довершували неправдоподібних триків. Між іншим, наприклад, годинами держались у воздусі, спираючись на одім пальці.

Таким чином можна пояснювати і тисячі штучок факірів. Штука гіпнози в Індіях є дуже стара й скриває в собі ще богато тайн.

ЯК ОРЕСТ РУСНАК СТАВ ОПЕРОВИМ СПІВАКОМ.

Визначний наш співак Орест Руснак, який вибився на видне становище в заграничних операх, на жаль до цієї пори невідомий в рідному краю — за винятком Радянської України, куди запросили його були на гостинні виступи минулого року.

В щоденному органі „Тагблятт" у Грацу, де саме наш співак був членом тамошньої опери, поміщена була недавно стаття пера А. М. Ст. про нашого співака, в якій представлено „CURRICULUM VITAE" Ореста Руснака. Тому вважаємо вказаним подати її до відома бодай у виїмках і нашому громадянству.

В статті тій читаємо, що Руснака (уродженого в Чернівцях) заскочила війна в 1914 р., коли він ще був студентом. Руснак зголосився до Українських Січових Стрільців і там виконував службу аж до 1918 р. Опісля як сотник УГА перейшов з частиною Галицької Армії на чехословацьку територію, де ту частину армії інтерновано в Йозефові і в Німецькім Яблоннім. На одним з концертів, уладжуваних старшинським корпусом, співав також Руснак. Уже тоді звернув він на себе таку увагу команди, що в два дні пізніше командант табору дав йому відпустку на музичні студії в Празі. Там Руснак покінчив за пять літ чеську музичну консерваторію у проф. Е. Фухса. Коли інтендант опери в Кеніґсберґу звернувся до праської консерваторії з проханням поручити йому до опери співака-тенора, поручено йому О. Руснака. Інтендант Гайсельс перебував тоді в Карльсбаді і туди поїхав наш співак, щоби перед ним заспівати. З причини труднощів у переведенні проби в курaційному заведенні інтендант Гайсельс пішов з нашим співаком до ліса, де серед оригінальної природної обстановки відбулася проба голосу нашого співака, яка й рішила про дальшу його долю. Після відспівання арії з оп. „Тоска" інтендант заанґажував Руснака до опери з початковою маленькою місячною гажою в сумі сто пятьдесять марок, яку згодом піднесено до 500 марок.

Після двохлітньої повної в успіхи діяльности в опері у Кеніґсберґу заанґажовано нашого співака до Хемніц. В тамошній опері перебув Руснак знову два роки. Опісля виступав як гість в операх у Берліні, Гамбурзі та інших німецьких містах, а вкінці виїхав на дальші студії до Міляно. Після того приняв запрошення до Грацу, де небавком став одним з найбільш улюблених оперових солістів.

На телеграфічне запрошення барона Франкенштайна поїхав О. Руснак до Відня. Вислідом пробного співу було заанґажування нашого співака до державної опери в Мінхені на три роки та на двацять гостинних виступів до Берліна. В Мінхені виступав наш співак 27. і 28. січня ц. р. з великим успіхом.

Російський генерал Бенкендорф (помер 1858 року) був дуже розсіяний, забудькуватий. Раз на маневрах у якімсь містечку пішов на почту та спитався, чи не мають якого листа для нього.

— Як ваше „превосходительство" називаються? — спитав його почтар, який бачив на ньому однострій, одначе не знав його.

— Як я називаюся? Як називаюся? — роздумував генерал, та не міг ніяк пригадати собі. Не пригадав собі, тому вийшов, сказавши, що зараз вернеться. Коли вийшов на вулицю, стрінув його якийсь знакомий старшина і поздоровив:

— Дай, Боже, здоровля, Бенкиндорфе!

— Як ти сказав? Бенкендорф! А так!

І не відповів на привіт, а вернувся як стій на почту.

— o —

Чудо.

Вчитель хоче пояснити ученикам значіння слова „чудо" й питається:

— Моріц, коли ти вилізеш на вежу і впадеш на землю, а тобі нічого не станеться, то що то є?

— Припадок, прошу пана професора.

— А коли воно тобі ще раз трапиться?

— Тоді це вже буде щастя!

— Колиж ти втретє вилізеш на вежу, — настоює вчитель — і знову впадеш і знову тобі нічого не станеться, то що тоді буде?

— Тоді це буде вправа! — каже Моріц і сідає на своє місце.

ТАРЗАНОВІ ЗВІРЯТА.

(34)

Це була пантера Шіта, що перервала танок смерти навколо Тарзана. Та Тарзан далі лишався привязаним до стовпа, а пантера не могла зрозуміти безпомічности її пана. Скоро дикуни зрозуміли, що це була звичайна пантера, а не щось інше. Тому вони знову набрали відваги. Заспокоївшись, Роков кликав їх напасти зі списами на пантеру. Коли вони вже почали знову підступати до Тарзана й пантери, вожак їх щось пильно почав вдивлятись у далечінь.

Несподівано вожак дико щось зі страхом вигукнув і кинувся тікати до воріт, щоби втекти геть з селища в джунглі. Дикуни скоро побачили причину втечі їх ватажка й таксамо кинулися на всі заставки тікати за ним. З гущавини джунглів вимальовувались якісь страшні постаті малп, а по переду всіх біг з вискаленими іклами великан Акут. Малпи кричали неймовірно страшними войовничими голосами, що ще більше додавало страху дикунам.

Вчувши той войовничий крик, Шіта кинулася переслідувати дикунів і відразу впилася своїми гострими зубами в карк найближчого дикуна. Деякі дикуни змушені були боронитися своїми списами перед страшними напасниками. Вивязався завзятий і кривавий бій. Та не встояли дикуни против страшного війська. Деякі з них полягли відразу трупом, а багато корчилося на землі в страшних муках, спливаючи кровю. Більшість утікла в джунглі й все селище скоро опустіло.

Малпи обступили колом Тарзана, свого приятеля, й все ще не могли зрозуміти його становища. Навіть найінтеліґентніший серед них, Акут, не міг второпати, що Тарзана привязано до дерева. Розвязувати таких вузлів малпи не вміли. Чорні дикуни мусіли вернутися знову до свого селища й повести боротьбу проти малп і Тарзана. Хоч те, що малпи тимчасово перемогли, ще не було порятунком для Тарзана. Він розумів своє становище, але не бачив з нього виходу.